
PRAVNI ŽIVOT

ČASOPIS ZA PRAVNU TEORIJU I PRAKSU

»Pravni život«, časopis za pravnu teoriju i praksu pojavio se 1952. godine kao zajedničko glasilo udruženja pravnika Srbije i Bosne i Hercegovine, a nešto docnije i Udruženja pravnika Crne Gore.

Pošto su ostala dva udruženja počela izdavati sopstvene časopise, »Pravni život« 1969. godine postaje glasilo Udruženja pravnika Srbije.

Časopis objavljuje teorijska istraživanja i studije iz jugoslovenskog i uporednog prava kao i materijale sa naučnih i stručnih skupova. U njemu se poklanja pažnja svemu onome što se u pravnom životu zbiva. Na njegovim stranama objavljuju se izabrane odluke iz sudske i arbitražne prakse, osvrti i prikazi novih knjiga kao i raznovrsni prilozi iz svakodnevne prakse. Kao glasilo Udruženja pravnika Srbije, časopis prati delatnost pravničke organizacije i o njima obaveštava čitaoce.

Dosadašnji urednici »Pravnog života« bili su: Mihailo Đorđević (1952–1969), dr Živojin Aleksić (1969–1975) i dr Milan Petrović (1975–1980).

Broj 9/2016 / Godina LXV / Knjiga 583

1–780

Beograd

Glavni i odgovorni urednik
SLOBODAN PEROVIĆ

Redakcija
MIODRAG ORLIĆ, SLOBODAN PEROVIĆ,
RATOMIR SLIJEPČEVIĆ

Izdavački savet
Budimir Košutić, Petar Milutinović, Miroslav Paunović,
Slobodan Perović, Dragoljub Petrović, Gordana Stanković,
Slobodan Šoškić, Miroslav Varićak

Izdavač
UDRUŽENJE PRAVNIKA SRBIJE
Beograd, Krunska 74
tel. 244-69-10
fax 244-30-24, poštanski fah 18
E-mail: upj@EUnet.rs
www.Kopaonikschool.org

Lektura i korektura
Dragana Beker

Kompjuterska obrada i prelom teksta
Javorina Beker

Pretplata za 2016. godinu iznosi: za fizička lica – 4.000 dinara,
za pravna lica – 8.000 dinara, za inostranstvo – 200 Eura,
Pretplata se vrši na žiro račun broj: 310-203539-17
Pretplata ne obuhvata tematske brojeve

Tiraž: 1.000 primeraka

Štampa: FUTURA, Petrovaradin

SAŠA MARKOVIĆ

KRIVIČNO DELO NEDOZVOLJENE PROIZVODNJE, DRŽANJA, NOŠENJA I PROMETA ORUŽJA I EKSPLOZIVNIH MATERIJA

– Kriminalistička i krivično-pravna analiza –

U V O D

Ilegalno posedovanje i promet oružja je uvek aktuelna tema, posmatrajući institucionalne i pravne kapacitete države, ali i pitanje prestiža u kriminalnim sredinama. Dodatni problem predstavlja činjenica da je velika količina oružja nakon završenih oružanih sukoba, kojih je bilo dosta kroz istoriju srpskog naroda, ostajala u posedu građana. Tako oružje - najčešće legalno dobijeno od organa državne vlasti, prelazi u ilegalni posed jer država nema evidencije o istom. Oružje u ilegalnom posedu, mnogo češće od onog u legalnom posedu, postaje sredstvo izvršenja najtežih krivičnih dela, ali i objekat radnje. Razlog je lako uočljiv - teško mu je ući u trag. Kako bi se smanjila količina takvog oružja u posedu građana država primenjuje različit spektar mera. Kada je reč o uređivanju pravne materije legalnog posedovanja oružja *prima ratio* je Zakon o oružju i municiji (ZOOM). Pored otkrivanja i dokazivanja krivičnih dela i prekršaja, policiji je dat još niz ovlašćenja i nadležnosti preventivnog i represivnog karaktera koje *Zakon o policiji* nije propisao.¹ Zakonska legalizacija je jedan od načina kada, na osnovu člana 46. ZOOM,

Dr Saša Marković, istraživač-saradnik, Institut za kriminološko sociološka istraživanja. Zaposlen je u MUP RS a od 11.09.2013. godine od strane ministra imenovan je za načelnika Policijske uprave u Valjevu. Rad je rezultat istraživanja na projektu: "Kriminalitet u Srbiji i instrumenti državne reakcije", koji finansira i realizuje Kriminalističko-policijska akademija u Beogradu, ciklus naučnih istraživanja 2015-2019. godina.

¹ S. Marković, *Mera bezbednosti "Zabrana prisustvovanja određenim sportskim priredbama" u praksi policije i pravosuđa*, NBP, Žurnal za kriminalistiku i pravo, Beograd, 1/2016, str.141.

ministar unutrašnjih poslova raspisuje legalizaciju oružja i municije. Međutim, u nekim slučajevima potrebno je reagovati krivičnopravnim odredbama. U članu 348. Krivičnog zakonika (KZ) propisano je krivično delo nedozvoljene proizvodnje, držanja, nošenja i prometa oružja i eksplozivnih materija. U ovom radu bavićemo se kriminalističkom i krivičnopravnom analizom ovog krivičnog dela, pri čemu ćemo sagledati i teorijske i praktične aspekte. Takođe, ukazaćemo i na kaznenu politiku (zakonodavnu i sudsku) u periodu od 2010-2014. godine za ovo krivično delo.

Novi ZOOM² počeo je da se primenjuje 1. marta 2016. godine. Naime, 2015 godine donet je novi zakon, a početkom njegove primene prestao je da važi ZOOM iz 1992. godine (u daljem tekstu ZOOM/92).³ Ovim zakonom uređuje se nabavljanje, držanje, nošenje, kolekcionarstvo, popravljanje, prepravljanje, promet, posredništvo i prevoz oružja i municije (član 1). Ovo je bitno istaći jer KZ propisuje krivično delo “nedozvoljene proizvodnje, držanja, nošenja i prometa oružja i eksplozivnih materija” i ne pruža definiciju oružja, vatrenog oružja, municije, eksplozivnih materija i drugih izraza koji se pominju u biću ovog krivičnog dela. Da bi definisali oblike radnje izvršenja krivičnog dela (nedozvoljena proizvodnja, držanje, nošenje i promet oružja i eksplozivnih materija) moramo se poslužiti ZOOM. Izmenama ZOOM menja se radnja izvršenja ovog krivičnog dela tako da oni postupci građana koji su bili krivično delo do stupanja na snagu ZOOM više nisu, i obrnuto.

Na ovom mestu potrebno je pomenuti i Zakon o eksplozivnim materijama, zapaljivim tečnostima i gasovima⁴ (isti je pretrpeo određene izmene donošenjem Zakona o zapaljivim tečnostima i zapaljivim gasovima⁵) zato što i on uređuju materiju koja definiše predmete izvršenja krivičnog dela iz člana 348. KZ.

Pojam krivičnog dela “nedozvoljene proizvodnje, držanja, nošenja i prometa oružja i eksplozivnih materija” i praktični problemi u primeni odredbi zakona

Prilikom proučavanja krivičnog prava uvek je korisno imati na umu da, bez obzira na to koliko se predmet proučavanja činio teorijskim, njegov *raison d'être* je izrazito praktičan. Tako i prilikom proučavanja ovog krivičnog dela, koje je sa teorijskog aspekta već toliko obrađivano i na prvi pogled izgleda da je već sve re-

² Zakon o oružju i municiji, “Službeni glasnik RS”, br. 20/2015

³ Zakon o oružju i municiji, “Službeni glasnik RS”, br. 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98, 39/2003, 85/2005, 101/2005, 27/2011 (Odluka Ustavnog suda), 104/2013.

⁴ “Službeni glasnik SRS”, br. 44/77, 45/85, 18/89, i “Službeni glasnik RS”, br. 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005.

⁵ “Sl. glasniku RS”, br. 54/2015 od 22. juna 2015. god.

čeno, javlja se još dosta spornih pitanja koja treba raspraviti, kako u teorijskom cilju tako i s obzirom na probleme koji se javljaju u sudskoj praksi, ali i s obzirom na eventualne predloge *de lege ferenda*.⁶

Od donošenja KZ 2005. godine,⁷ dva puta su vršene izmene člana 348. i to 2009.⁸ i 2012.⁹ godine. Razlog za to je neprecizna formulacija bića krivičnog dela i mnoge nedoumice koje su se pojavile kod organa postupka u primeni zakona. Iz tog razloga upoređićemo pojedine elemente bića krivičnog dela kroz različite periode.

U KZ iz 2005. godine, u članu 348, propisan je bio osnovni oblik i dva kvalifikovana oblika krivičnog dela "Nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija". Izmenama 2009. godine promenjen je naziv ovog krivičnog dela u "Nedozvoljena proizvodnja, držanje, nošenje i promet oružja i eksplozivnih materija". Osnovni oblik je vršilo lice koje "neovlašćeno izrađuje, prodaje, nabavlja, vrši razmenu, nosi ili drži vatreno oružje, municiju ili eksplozivne materije". Propisan je bio zatvor do tri godine. Izmenama KZ 2009. došlo je do promene osnovnog oblika i to tako što je pored zaprećene kazne zatvora predviđena i *novčana kazna*, a predmet krivičnog dela su postali i *delovi vatrene oružja, dok neovlašćeno nošenje* više nije bilo predviđeno u osnovnom obliku, već je bilo predviđeno u trećem kvalifikovanom obliku (stavu 4.). Pri tome, zaprećena sankcija za ovu radnju izvršenja krivičnog dela je drastično pooštrena - zaprećena je kazna zatvora od 2-12 godina. Osnovni oblik krivičnog dela nije menjan izmenama 2012. godine.

Prvi kvalifikovani oblik je takođe pretrpeo izmene 2009. godine. Naime, KZ iz 2005. godine je propisivao "Ako je predmet dela iz stava 1. ovog člana vatreno oružje, municija, eksplozivne materije, ili sredstvo na bazi te materije, rasprskavajuće ili gasno oružje čija izrada, prodaja, nabavka, razmena, *nošenje* ili držanje nije dozvoljeno građanima, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina i novčanom kaznom." Izmenama KZ 2009. godine i iz ovog kvalifikovanog oblika radnja nedozvoljenog nošenja je brisana i zauzela je mesto u već pomenu-tom trećem kvalifikovanom obliku. Zaprećena zatvorska kazna je ostala ista ali je dodata i novčana kazna.

Drugi kvalifikovani oblik je 2005. godine glasio "Ako je predmet dela iz st. 1. i 2. ovog člana veća količina oružja, municije ili sredstava ili je u pitanju oruž-

⁶ D. Kolarić, Krivična dela ubistva (de lege lata i de lege ferenda), NBP, Žurnal za kriminalistiku i pravo, Beograd, 2/2015, str.145-146.

⁷ U "Sl. glasniku RS", br. 85/2005 od 6. oktobra 2005. godine objavljen je osnovni tekst Zakonika (sa stupanjem na snagu 1. januara 2006. godine).

⁸ U "Sl. glasniku RS", br. 72/2009 od 3. septembra 2009. godine, objavljena je izmena koja je integrisana u tekst (sa stupanjem na snagu osmog dana od dana objavljivanja).

⁹ U "Sl. glasniku RS", br.121/2012 od 24. decembra 2012. godine, sa stupanjem na snagu osmog dana od dana objavljivanja.

je ili druga sredstva velike razorne moći, učinilac će se kazniti zatvorom od jedne do osam godina.” Izmenama KZ 2009. godine zaprećen kazna lišenja slobode je ostala ista ali je izmenam 2012. poštrena, tj. zaprećena je kazna od 2-10 godina. Izmenama KZ 2009. godine dodata je nova (treća) kvalifikatorna okolnost na već postojeći oblik “ili se delo vrši protivno pravilima međunarodnog prava”. Ovdje se postavlja pitanje određenosti i preciznosti ove odredbe, odnosno postavlja se pitanje da li je ovako široka odredba jasna građanima, tj. da li imaju svest kada se delo vrši protivno pravilima međunarodnog prava. Treba istaći da samo lice koje u vreme izvršenja dela ima odgovarajuću moć razumevanja svog dela i koje je u stanju da upravlja svojim postupcima, može biti krivo za svoje delo koje je protivpravno i zakonom propisano kao krivično delo.¹⁰ Prelagač zakona nije dao objašnjenje Narodnoj Skupštini RS prilikom donošenja ove odredbe.¹¹ Naime, Evropski sud za ljudska prava, primenjujući odredbe *Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda*, ističe da odredbe zakona treba da budu “adekvatno dostupne, predvidive i formulisane sa dovoljno preciznosti da pojedincu - ako je potrebno, omogućuje odgovarajući savet - radi regulisanja njegovog ponašanja”.¹² Već smo rekli da je izmenama KZ 2009. godine dodat treći kvalifikovani oblik “Ko neovlašćeno nosi predmete dela iz st. 1. i 2. ovog člana, kazniće se zatvorom od 2 do 12 godina”, pri čemu je ovaj oblik krivičnog dela prešao u nadležnost Višeg suda. Međutim, to nije dugo trajalo. Izmenama KZ 2012. godine, za ovaj oblik krivičnog dela smanjen je maksimum zaprećene kazne zatvora - propisano je od 2-10 godina. To je dovelo do promene nadležnosti u već započetim sudskim postupci-

¹⁰ M. Škulić, Neuračunljivost i intoksikacija učinoca u krivičnom pravu SAD – sličnosti i razlike sa neuračunljivošću i skrivljenom neuračunljivošću u srpskom krivičnom pravu, NBP, Žurnal za kriminalistiku i pravo, Beograd, 2/2015, str. 18.

¹¹ Zanimljivo je to da predlagač zakona – Vlada RS nije dala detaljnije obrazloženje zbog čega se menja član 348. KZ. Naime, na sednici Vlade 09.07.2009. godine je usvojen Predlog Zakona o izmenama i dopunama KZ. Predloženo je da se Zakon donese po hitnom postupku, budući da bi njegovo nedonošenje po hitnom postupku izazvalo štetne posledice po bezbednost zemlje i rad državnih organa. Obrloženje pedlagča je bilo u dve rečenice: “Članom 154. Zakona izmenjeno je krivično delo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija (član 348. Zakonika), tako što je isto precizirano, a takođe je sankcionisano i kada se to delo vrši protivno pravilima međunarodnog prava. Pored toga, nošenje oružja je izdvojeno kao posebni kvalifikovani oblik ovog krivičnog dela.” Internet: http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_pregled.php?id=101854.

¹² To je sintagma koju koristi Evropski sud za ljudska prava. Vidi: The Sunday Times protiv Ujedinjenog Kraljevstva (broj 1) presuda od 26. aprila 1979. godine, serija A broj 30, str. 31, stav 49; The Larissis i drugi protiv Grčke presuda od 24. februara 1998. godine, Izveštaji 1998-I, str. 378, stav 40; Hashman i Harrup protiv Ujedinjenog Kraljevstva [VV], broj 25594/94, stav 31, ECHR 1999-VIII; Rotaru protiv Rumunije [VV], broj 28341/95, stav 52, ECHR 2000-V, Hasan i Chaush protiv Bugarske [VV], broj 30985/96, stav 84, ECHR 2000-XI. U: D. Kolarić, S. Marković, Osnovna ljudska prava policijskih službenika u svetlu novog Zakona o policiji, *Srpska politička misao*, br.3, Beograd, 2016.

ma jer se morao primeniti blaži zakon za osumnjičenog. Samim tim došlo je do ponovnog započinjanja suđenja u već poodmaklim postupcima. Česte izmene zakona mogu dovesti do pravne nesigurnosti građana i do još veće konfuzije u sudovima. Opšte poznata stvar je da u Srbiji krivični postupci traju više godina, a česte izmene zakona još više produžavaju trajanje sudskih postupaka.

Izmenama KZ 2009. godine propisano je obavezno oduzimanje pojedinih predmeta ovog krivičnog dela i to tako što je u ovom krivičnom delu dodat peti stav "Vatreno oružje, njegovi delovi, municija i eksplozivne materije oduzeće se", pri čemu je delimično otklonjen veliki problem koji je stvoren u praksi. Naime, sudovi su donosili pravnosnažne osuđujuće presude za ovo krivično delo u kojima nije izricana mera oduzimanje predmeta. Jedan od razloga je zato što javno tužilaštvo nije davalo takav predlog. Samim tim stvarao se vakum, policija koja je privremeno oduzimala predmete ovog krivičnog dela nije imala pravni osnov da to oružje uništi već je isto čuvano u magacinima u nedogled. Bilo je i slučajeva da su građani tražili povraćaj privremeno oduzetih predmeta - oružja, pri čemu su donosili, onom organu koji im je privremeno oduzeo te predmete, presude na uvid kao dokaz da im nije izrečena mera bezbednosti oduzimanja predmeta. Policija je imala nerešiv problem, predmete krivičnog dela nije mogla vratiti vlasnicima koji su ih prethodno neovlašćeno posedovali, a predmete nije mogla preneti u svojinu države i iste uništiti. Međutim, rekli smo da je problem delimično otklonjen ali ne u potpunosti. KZ nije predvideo oduzimanje svih predmeta ovog krivičnog dela, npr. nije obavezno oduzimanje rasprskavajućeg ili gasnog oružja čija izrada, prodaja, nabavka, razmena i držanje nije dozvoljena.

Ove izmene KZ su stupile na snagu 11.09.2009. godine, a pojedini sudovi su i nakon toga nastavili sa dotadašnjom praksom ne izricanja mere bezbednosti - oduzimanje predmeta, iako ona više nije bila fakultativna, već obavezna mera. Tako, dana 27.01.2011. godine, policijski službenici PU Valjevo su prilikom pretresa stana osumnjičenog u podrumskim prostorijama našli jednu ručnu bombu M-52. (krivična prijava za kd 348 st 3, PU Valjevo KU 57/11 od 27.01.2011.) Osumnjičenom je izdata potvrda o privremeno oduzetim predmetima, a isti je uhapšen i zadržan na osnovu odredbi ZKP. Ručna bomba je kao predmet krivičnog dela ostavljena na čuvanje u magacinu PU Valjevo. Isti predmet je u toku postupka veštačen od strane sudskih veštaka, pri čemu je utvrđeno da je sredstvo velike razorne moći. Osnovno javno tužilaštvo Valjevo (OJT) je 09.03.2011. godine podnelo optužbu KT. br. 167/11 dana 9.03.2011. godine. Dana 09.02.2012. godine doneta je presuda K.br. 273/11 kojom je okrivljeni osuđen za član 348. stav 3 u vezi stava 1 KZ na uslovnu osudu (kazna zatvora od 1 godine koja se neće izvršiti ukoliko okrivljeni u roku od jedne godine ne izvrši novo krivično delo). Izrečena mu je i mera bezbednosti - obavezno lečenje narkomana ali mu nije izrečena mera oduzimanja predmeta krivičnog dela. U presudi se navodi "da je sud prihva-

tio odbranu okrivljenog u celini kao jasnu, detaljnu, nalazeći da je ista u svemu saglasna i potvrđena navedenim pismenim dokazima...” Naime, okrivljeni je priznao krivično delo za koje se teretio i izjavio da je ručnu bombu pronašao u Valjevu, pored reke Gradac, da je istu uzeo i *odneo do stana (koji se nalazi nekoliko kilometara od mesta pronalaska bombe)*, umotao u tkaninu, stavio u kesu i ostavio u podrumu zgrade.

Nakon dobijene pravnosnažne presude Policijska uprava Valjevo je od OJT i Osnovnog suda Valjevo tražilo da se izjasne o daljem postupanju sa predmetom krivičnog dela. Sud je odgovorio aktom K.br. 273/11 od 06.11.2014. godine pri čemu je naveo “...krivično delo je izvršeno u periodu jesen 2010 pa do 27.01.2011. godine, dakle za vreme važenja KZ koji nije propisivao obavezno oduzimanje oružja i eksplozivnih materija, izmene, odnosno stav 5 člana 348 su *stupile na snagu tek 11.09.2011. godine*.¹³ Pored toga nije bilo predloga tužioca za oduzimanje predmeta zbog čega ni presuda ne sadrži odluku u vezi sa tim, tako da *ovaj sud nije nadležan* da vam daje instrukcije o daljem postupanju sa predmetom krivičnog dela”. OJT se takođe oglašavalo kao nenadležno po ovom pitanju, pa tek nakon nekoliko dopisa i insistiranja PU Valjevo da se organ postupka izjasni o daljoj sudbini ručne bombe, OJT je svojim dopisom KTR.br. 2667/14 od 22.01.2015. godine naložilo policiji da se predmet krivičnog dela uništi. Zakonski osnov za takvu odluku nije naveden.

Na ovom mestu možemo postaviti pitanje da li u radnjama okrivljenog u ovom predmetu ima obeležje krivičnog dela iz stava 4 člana 348. Sud to nije razmatrao, a javno tužilaštvo nije podnosilo optužbu po toj osnovi. Vrhovni Kasacioni sud je (Kzz 83/11 od 07.12.2011. godine) u sličnoj situaciji zauzeo stav po kojem ovakva vrsta nošenja oružja predstavlja samo jedan stadijum radnje neovlašćenog nabavljanja predmetnog oružja (ili eksplozivnog sredstva) radi sticanja konačne vlasti nad istim od strane okrivljenog. Ako analiziramo ovaj sudski predmet (K.br. 273/11), možemo zaključiti da je organ postupka zauzeo identičan stav kao VKS u predmetu 83/11 jer je verovatno bio mišljenja da je umišljaj okrivljenog bio da bombu od mesta pronalaska prenese do stana – podruma, da je tu do daljeg drži, a ne da je nosi u smislu izvršenja navedenog krivičnog dela. Radnja nošenja vatrenog oružja u smislu člana 348 stav 4 postojala bi tek ako bi ovako nabavljeno eksplozivno sredstvo okrivljeni naknadno, postupajući sa umišljajem, neovlašćeno nosio. Po ovakvom shvatanju radnja izvršenja nošenja predmeta ovog krivičnog dela bi eventualno mogla biti preduzeta samo nakon završne faze njegovog prethodnog neovlašćenog nabavljanja. Naše mišljenje je da ovakav pravni stav VKS može stvoriti dodatne probleme u praksi rada organa postuka jer

¹³ Sud je ovo naveo u zvaničnom dopisu, iako je zakon stupio na snagu dve godine ranije, odnosno pre izvršenja dela.

svaki okrivljeni kod koga je policija, prilikom primene ovlašćenja pregleda ili pretresa lica, pronašla vatreno oružje ili drugi predmet ovog krivičnog dela može se braniti na sudu da ga je tek nabavio i poneo do mesta prebivališta kako bi ga sakrio i neovlašćeno držao. Naše mišljenje je suprotno od navedenog, tako da smo bliži stavu da je za izvršenje dela iz člana 348. stav 4. KZ dovoljno da se dokaže da učinilac neovlašćeno sa umišljajem nosio oružje ili drugi predmet koji predstavlja objekt radnje krivičnog dela a pri tome nema ovlašćenje za njegovo držanje, odnosno nošenje. Naime, u slučaju da je pronašao vatreno oružje ili eksplozivno sredstvo, i da je imao umišljaj da ga ilegalno drži u stanu, mora postojati i umišljaj da ga mora nositi do stana, što takođe predstavlja oblik krivičnog dela 348. Po našem mišljenju radilo bi se o prividnom idealnom sticaju po principu konsumpcije i postojao bi samo teži oblik krivičnog dela. Takvo mišljenje možemo naći i u sudskoj praksi "na postojanje krivičnog dela nema uticaja činjenica da je optuženi deset minuta pre nego što mu je policija oduzela bombu istu kupio jer period od deset minuta predstavlja neovlašćeno nošenje bombe koja je za to vreme stajala u džepu okrivljenog" (Okružni sud u Beogradu Kž-588/94 od 14. decembra 1994. godine). Eventualno, mogli bi razmatrati i zauzeti stanovište da radnja iz stava 4 ovog krivičnog dela ne bi postojala, ako bi okrivljeni oružje koje je tek nezakonito nabavio *prenosio* (na način predviđen ZOOM) do mesta gde je želeo da ga sakrije, u nameri daljeg nedozvoljenog držanja. Tada bi postojalo izvršenje krivičnog dela 348. stav 1 KZ. Naime, posledica krivičnog dela je apstraktna opasnost za javni red i mir, pa samim tim ako zauzmemo stanovište da je manja opasnost ukoliko je oružje rasklopljeno u delove, a način prenošenja nam ukazuje i da nema umišljaja za izvršenje krivičnog dela radnjom nošenja, mišljenja smo da bi samo postojalo krivično delo iz stava 1 člana 348.

Ovakav naš stav mogao bi se pobijati činjenicom da je u trećem kvalifikovanom obliku ovog krivičnog dela, između ostalog, sankcionisano i neovlašćeno nošenje *delova vatrenog oružja*, pa bi kritičari mogli reći da je i to radnja neovlašćenog nošenja iz stava 4. Međutim, mišljenja smo da u navedenom slučaju umišljaj osumnjičenog da izvrši radnju prenošenja oružja u delovima (rastavljeno oružje ne gubi svojstvo oružja) radi daljeg držanja oružja određuje oblik krivičnog dela iz stava 1.

Sledeći veliki problem se pojavio u praksi rada policije u slučajevima kada javni tužilac odbaci krivičnu prijavu za osnovni oblik ovog krivičnog dela primenom oportuniteta. U tim situacijama se ne pokreće krivični postupak, pa samim tim i nema presude, odnosno zaštitne mere oduzimanja predmeta. Policija, koja je prethodno privremeno oduzela predmete krivičnog dela, nakon odbačaja krivične prijave nema pravni mehanizam da reši problem - šta raditi sa oružjem koje je bilo u ilegalnom posedu lica, a policija ga privremeno oduzela. Tako, u predmetu OJT Valjevo KT-1344/12 od 26.02.2013. godine prosleđen je dopis podnosio-

cu prijave, PU Valjevo da je odbačena krivična prijava protiv osumnjičenog S.M. za član 348 stav 1 KZ zato što je osumnjičeni ispunio obavezu naloženu rešenjem o odlaganju krivične prijave. Policija je prethodno, dana 30.08.2012. godine, podnela krivičnu prijavu protiv istog. U pretresu stana, između ostalog, kod osumnjičenog S.M. je pronašla i privremeno oduzela vatreno oružje - jedan pištolj CZ kalibra 6,35 mm, 11 metaka istog kalibra i 5 metaka kalibra 7,62 mm koje je isti nedozvoljeno držao. Proverom je utvrđeno da navedeni pištolj nikada nije registrovan na teritoriji Republike Srbije, i nije mu se moglo utvrditi poreklo. Predmeti krivičnog dela (ako tako možemo reći, jer nemamo osuđujuću pravnosnažnu presudu) se i dalje čuvaju u magacinu PU Valjevo iako je proteklo 3,5 godine od odbačaja krivične prijave.

Na ovim primerima možemo videti veliki broj problema koji se javljaju u praksi kada zakonski propisi nisu precizni, odnosno kada organ postupak ne preduzme sve zakonom predviđene mere iz svoje nadležnosti.

Izmenama KZ 2012. godine stav peti krivičnog dela je postao šesti zato što je dodat još jedan - četvrti kvalifikovani oblik "Ko neovlašćeno nosi predmete dela iz stava 1. ovog člana za čije nabavljanje i držanje ima odobrenje nadležnog organa, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina."¹⁴ Naime, u praksi je uočena još jedna nelogičnost. Lica koja su osumnjičena za nošenje oružja za koje su imali dozvolu držanja su krivično gonjena za treći kvalifikovani oblik gde je zaprećena kazna zatvora bila od 2-12 godina, a ona lica koja su bila osumnjičena da neovlašćeno izrađuju, prodaju, nabavljaju, vrše razmenu ili drže vatreno oružje odgovarala su za osnovni oblik u kojem je zaprećena kazna zatvora do tri godine i novčana kazna. Tako da je ono lice koje svoje legalno nabavljeno vatreno oružje, za koje ima dozvolu za držanje, neovlašćeno iznelo iz kuće - stana, odgovaralo za višestruko teže krivično delo od onog lica koje ilegalno nabavi - npr. kupi va-

¹⁴ Predlog Zakona o izmenama i dopunama KZ, predlagač - Vlade RS, usvojen na sednici Vlade 06.12.2012. godine, obrazloženje: "Članom 32. Zakona se menja član 348. KZ koji je posle donošenja Zakona o izmenama i dopunama KZ iz 2009. godine stvarao vrlo ozbiljne probleme u sudskoj praksi. Pre svega, propisivanje neovlašćenog nošenja oružja i drugih predmeta ovog krivičnog dela kao najtežeg oblika sa propisanom veoma strogom kaznom otvorilo je dilemu da li to krivično delo postoji i u slučaju kada neko ima dozvolu za držanje oružja. Iako su neki sudovi smatrali da se u tom slučaju radi samo o prekršaju propisanom u ZOOM, drugi su zauzeli stav da je u pitanju ovaj najteži oblik krivičnog dela. Kao dalji problem, javilo se pitanje opravdanosti izjednačavanja neovlašćenog nošenja oružja onih koji imaju dozvolu za držanje oružja sa onima koji tu dozvolu nemaju. Najzad, propisana kazna (od 2 do 12 god.) dovela je do toga da ovo delo po težini bude značajnije od onog koje se vrši upotrebom tog oružja (na primer, ubistvo na mah) i sa kojim se ono nalazi u sticaju. Zato je neophodno da se napravi značajna razlika u propisanoj kazni između onih koji neovlašćeno nose oružje, a imaju dozvolu za njegovo držanje, od onih koji tu dozvolu nemaju, kao i da se predvidi nešto niža kazna za najteži oblik koji bi mogli da izvrše samo oni koji neovlašćeno nose oružje nemajući ni dozvolu za njegovo držanje." Internet: http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokument_i_pregled.php?id=175502.

treno oružje sa brušenim serijskim brojem, radi izvršenja drugog krivičnog dela (npr. razbojništva), pri čemu mu ga policija pronađe prilikom pretresa u skrovištu i privremeno oduzme. Među sudovima je bilo različitih odluka po ovom pitanju, pri čemu su pojedini čak i apelacioni sudovi (u daljem tekstu AS) zauzimali pravno shvatanje da ako okrivljeni za nabavljanje i držanje predmetnog pištolja imao odobrenje nadležnog organa, nošenje tog pištolja ne predstavlja radnju krivičnog dela iz člana 348. KZ, već eventualno prekršaj. Takvo je bilo i mišljenje AS u Kragujevcu koji je zauzeo pravni stav da nošenje vatrenog oružja za koje je izdato odobrenje za nabavljanje i držanje od strane nadležnog organa MUP, ne predstavlja radnju krivičnog dela iz čl. 348. KZ, već prekršaj. Sud je naveo "kako je okrivljeni za nabavljanje i držanje predmetnog pištolja imao odobrenje nadležnog organa, to nošenje predmetnog pištolja više ne predstavlja radnju krivičnog dela iz čl. 348. KZ, već eventualno prekršaj."¹⁵ Međutim, isti AS u drugom predmetu zauzima suprotan stav i u presudi navodi da protivpravnost kao element bića krivičnog dela nedozvoljena proizvodnja, držanje, nošenje i promet oružja i eksplozivnih materija iz člana 348. stav 4. u vezi stava 1. KZ sadržana je u činjenici da učinilac ovog dela postupa protivno odredbama ZOOM koje ga obavezuju da, da bi mogao da nosi sa sobom vatreno oružje, njegove delove, municiju ili eksplozivne materije, pa i one predmete takve vrste za koje poseduje dozvolu za držanje, mora da poseduje dozvolu za njihovo nošenje izdatu od nadležnog organa.¹⁶ Nove nedoumice je izazvao pojam "prenošenje" vatrenog oružja za koje lice ima dozvolu za držanje. Tako, AS u Beogradu zauzima pravni stav da krivično delo iz člana 348. stav 4. u vezi stava 1. KZ, postoji kada učinilac neovlašćeno nosi vatreno oružje za koje ima dozvolu za držanje ali ne i za nošenje, a da pri tom nije u pitanju prenošenje vatrenog oružja, pošto nezakonito prenošenje vatrenog oružja, predstavlja prekršaj. Naime, sud je s obzirom na utvrđeno stanje u spisima predmeta, a to je da je okrivljeni u konkretnom slučaju nosio oružje za pojasom u futroli, u konkretnom slučaju se ne može govoriti o prekršaju, jer je članom 35. stav 1. tačka 6a ZOOM/92 propisano da će se kazniti onaj ko *prenosi* oružje protivno odredbi člana 12a ZOOM/92.¹⁷ Naime, u to vreme važeći ZOOM/92 je predviđao

¹⁵ (Presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Kž.1-2625/10 od 08.04.2010. godine i presuda Opštinskog suda u Kraljevu K-911/08 od 01.06.2009. godine) - Bilten Apelacionog suda u Kragujevcu, br. 1/2010, Intermex, Beograd, sentencu priredio: Ljubinko Cetenovic, sudija Apelacionog suda u Kragujevcu.

¹⁶ (Presuda Višeg suda u Kraljevu 2K. 233/10 od 18.3.2011. i presuda Apelacionog suda u Kragujevcu Kž. 1-2092/11 od 21.6.2011) - Bilten Višeg suda u Kraljevu, broj 2/2011, Intermex, Autor sentence: Milan Davidović, sudija Višeg suda u Kraljevu.

¹⁷ (Rešenje Apelacionog suda u Beogradu Kž1 7358/10 od 22. marta 2011. i rešenje Višeg suda u Zaječaru K. br. 68/10) - Bilten Apelacionog suda u Beogradu, broj 3/2011, Intermex, Beograd, Autor sentence: Nebojša Pavlović, viši sudijski saradnik Apelacionog suda u Beogradu.

da se oružje koje se drži po odobrenju nadležnog organa zbog promene prebivališta ili adrese stana držaoca oružja, popravke i prepravke oružja, smrti držaoca oružja, odlaska u lov, na takmičenje, u streljanu i u drugim opravdanim slučajevima može prenositi ali da pri tome mora biti bez municije i u rastavljenom stanju tako da jedan ili više delova budu odvojeni od njega, a lovačko oružje i oružje čije rastavljanje nije moguće, mora biti na drugi način onesposobljeno za trenutnu upotrebu (nošenje u futroli, bravica na obaraču i sl.).

Naše mišljenje se poklapa sa mišljenjem Vrhovnog Kasacionog suda koji je zauzeo stav da je za postojanje krivičnog dela nedozvoljena proizvodnja, držanje, nošenje i promet oružja i eksplozivnih materija iz člana 348. stav 4. KZ bilo potrebno da lice neovlašćeno nosi oružje, dakle bez dozvole za nošenje predviđene ZOOM, pa okolnost da lice poseduje dozvolu za nabavljanje ili držanje tog oružja, ne isključuje postojanje krivičnog dela iz stava 4. člana 348. KZ.¹⁸

Izmenama KZ 2012 otklonjen je ovaj paradoks, ali je i dalje za radnju nedozvoljenog nošenja vatrenog oružja koje ima u legalnom posedu, ostala zaprećena teža kazna nego za osnovni oblik krivičnog dela u kojem predmet krivičnog dela mora biti ilegalno nabavljen.

Na ovom mestu možemo razjasniti još nekoliko nedoumica koje se pojavljuju kada je u pitanju neovlašćeno držanje i nošenje vatrenog oružja koje je u vlasništvu živog ili umrlog člana porodice, odnosno ako se radi o lovačkom oružju ako okrivljeni ima dozvolu za držanje drugog lovačkog oružja. Za postojanje krivičnog dela nije bitno da li je dati predmet u svojini izvršioca ili nekog drugog lica, jer držanje ovde treba shvatiti kao državinu, što je mnogo širi pojam od svojine.¹⁹ Tako, kada je učinilac imao faktičku vlast nad oružjem prema kojem se ponaša kao vlasnik, ne može se prihvatiti njegova odbrana da je oružje njegovog oca koje je stajalo u stanu posle njegove smrti kao uspomena (Okružni sud u Beogradu Kž-2429/03 Od 11. septembra 2003).²⁰ Kada okrivljeni bez oružnog lista nosi pištolj, za koji dozvolu ima njegova majka, čini krivično delo iz člana 348. stav 4. u vezi stava 1. KZ. Članovi porodice umrlog lica koje je posedovalo oružje, ako u roku od 30 dana od smrti tog lica ne obaveste o tome nadležni organ, čine prekršaj, a ne krivično delo a držanje u kući predmetnog oružja posle roka od 30 dana

¹⁸ (Sentenca iz presude Vrhovnog kasacionog suda Kzz 194/10 od 22.12.2010. godine, utvrđena na sednici Krivičnog odeljenja 29.03.2011. godine) - Bilten Vrhovnog kasacionog suda, broj 2/2014, Intermex, Beograd.

¹⁹ N. Delić, Teorijski i praktični aspekti krivičnog dela nedozvoljene proizvodnje, držanja, nošenja i prometa oružja i eksplozivnih materija (član 348. KZ RS), *Delikt, kazna i mogućnosti socijalne profilakse*, urednik dr Lepasava Kron, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2012, str. 97 95-111.

²⁰ I. Simić, A. Trešnjev: Zbirka sudskih odluka iz krivičnopravne materije, šesta knjiga, Beograd, 2005, str.194-195.

ne može predstavljati krivično delo. Ako je optuženi član porodice nosi ovo oružje ili izvrši neku drugu radnju predviđenu u članu 348. KZ, onda on čini krivično delo iz člana 348. KZ.²¹ Pak, kada se radi o lovačkom oružju, VKS je uvažio zahtev za zaštitu zakonitosti RJT, na odluku Apelacionog suda u Kragujevcu (Kž1 808/12 od 27.04.2012. godine) koji je doneo oslobađajuću presudu za optuženog koji je osuđen za nezakonit lov ali oslobođen od optužbe za nedozvoljeno nošenje lovačke puške za koju nije posedovao oružani list, zato što je imao oružani list za drugu lovačku pušku, a po mišljenju apelacionog suda to isključuje protivpravnost. Naime, po mišljenju tog suda ZOOM/92 ni u jednom stavu ne predviđa da je za nošenje lovačkog oružja potrebna posebna dozvola, a osim toga okrivljeni je posedovao oružni list za lovačku pušku iste vrste i istog kalibra kao i ona koju je nosio kritičnom prilikom, pa u njegovim radnjama po stavu drugostepenog suda nema protivpravnosti a time ni krivičnog dela. VKS je pak doneo suprotnu odluku, pri čemu je naveo da protivpravnost kao element bića krivičnog dela iz člana 348. stav 4. u vezi stava 1. KZ upravo se ogleda u činjenici da je okrivljeni postupao protivno citiranim odredbama ZOOM/92, jer za nabavljanje predmetne puške nije imao odobrenje nadležnog organa. Pri tome, bez značaja je to što je okrivljeni posedovao oružni list za sasvim drugu lovačku pušku, jer se oružni list izdaje za konkretno oružje, sa tačnim naznačenjem marke, kalibra i serijskog broja oružja, a okrivljeni je kritičnom prilikom nosio lovačku pušku koja nije registrovana i za koju nije imao oružni list. U ostalom, u oružnom listu za drugu lovačku pušku koju je okrivljeni legalno posedovao, a nije je nosio kritičnom prilikom, u odobrenju je jasno navedeno da oružni list služi za držanje i nošenje tog oružja (puške), što takođe ukazuje na pogrešan zaključak drugostepenog suda da za nošenje drugog lovačkog oružja (puške istog tipa i kalibra) nije potrebna posebna dozvola, ukoliko se odobrenje poseduje makar za jedno oružje (pušku).²²

KAZNENA POLITIKA

Kaznena politika predstavlja sastavni deo politike suzbijanja kriminaliteta. Ako pod pojmom "politika", u najširem smislu, shvatamo sve svesne društvene delatnosti koje teže postizanju određenih ciljeva²³, a politiku suzbijanja kriminaliteta kao racionalnu i organizovanu delatnost usmerenu na suzbijanje kriminalite-

²¹ (Presuda Apelacionog suda u Novom Sadu Kž.1 2231/11 od 18.04.2012. godine) - Bilten Apelacionog suda u Novom Sadu, broj 4/2012, Intermex, Beograd, Autor sentence: Kiš Peter, sudija.

²² (Iz Presude Vrhovnog kasacionog suda, Kzz 55/12 od 27.06.2012. godine).

²³ B. Kraus, Razvoj, karakteristike i osnovni problemi kaznene politike u Jugoslaviji, u: *Problemi kaznene politike sudova*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 1973, str. 19.

ta²⁴ - preventivnim i represivnim merama, onda kaznenu politiku možemo odrediti kao racionalnu praktičnu delatnost sudova u primeni kazni i drugih krivičnih sankcija prema učinocima krivičnih dela tj. kao ukupnost izrečenih krivičnih sankcija od strane sudova u određenom vremenskom periodu i na određenoj teritoriji.²⁵ Cilj kaznene politike je da se primenom prinudnih mera, predviđenih u krivičnom zakonodavstvu, deluje u pravcu uspešnog suzbijanja kriminaliteta.²⁶

Posebnu pažnju, u vezi sa kaznenom politikom, obratićemo na dva pitanja. Prvo, kakva je kaznena politika sudova u odnosu na krivično delo "Nedozvoljene proizvodnje, držanja, nošenja i prometa oružja i eksplozivnih materija" u našem krivičnom zakonodavstvu i drugo, da li kazneni rasponi koji postoje u našem krivičnom zakonodavstvu ostavljaju dovoljno mogućnosti da se u postupku individualizacije izrekne srazmerna i pravedna krivična sankcija imajući u vidu konkretno učinjeno krivično delo i ličnost učinioca. Jasno je da kaznenu politiku pored zakonodavca vode i sudovi. Naime, zakonodavac je taj koji određuje osnovna opšta rešenja: koja se dela smatraju krivičnim delima, određuje krivične sankcije koje se mogu primeniti, maksimalne i minimalne mere pojedinih sankcija tj. određuje vrste kazni i njihove najmanje i najveće mere. Sa druge strane je kaznena politika sudova koji imaju širok prostor za slobodno odlučivanje, kako u pogledu izbora vrste krivične sankcije, tako i u pogledu odmeravanja kazne.²⁷ U sklopu jedinstvene kaznene politike koja se vodi u jednoj zemlji najznačajnije komponente su kaznena politika zakonodavca i kaznena politika sudova, koje treba da su međusobno usklađene i da se na izvestan način dopunjavaju.²⁸

Zakonodavac u Srbiji kao osnovnu sankciju za krivično delo "Nedozvoljene proizvodnje, držanja, nošenja i prometa oružja i eksplozivnih materija" predviđa kaznu lišenja slobode. Zbog toga je najcelishodnije, najpre, pogledati kazne okvire u KZ propisane za osnovni i kvalifikovane oblike ovog krivičnog dela.

KZ iz 2005. godine predviđao je za osnovni oblik dela kaznu zatvora do 3 godine, za prvi kvalifikovani oblik od 6 meseci do 5 godina zatvora, a za drugi kvalifikovani oblik zatvor od 1 do 8 godina. Izmenama i dopunama KZ iz septembra 2009. za osnovni oblik je predviđena kumulativno kazna zatvora od 3 meseca do 3 godine i novčana kazna, a za prvi kvalifikovani oblik takođe kumulativno kazna zatvora od 6 meseci do 5 godina i novčana kazna. Takođe je dodat i treći kvalifikovani oblik (stav 4) sa zaprećenom kaznom zatvora od 2 do 12 godina. Ovo

²⁴ Z. Stojanović, *Politika suzbijanja kriminaliteta*, Pravni fakultet, Novi Sad, 1991, str. 14.

²⁵ *Ibid.*, str. 74.

²⁶ B. Kraus, *op. cit.*, str. 19.

²⁷ Z. Stojanović, 1991, *op. cit.*, str. 74.

²⁸ M. Đorđević, *Krivično zakonodavstvo i kaznena politika*, u: *Problemi kaznene politike sudova*, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 1973, str. 16.

delo je bilo obuhvaćeno i izmenama i dopunama KZ iz 2012, godine prema kojima su kazne za drugi i treći kvalifikovani oblik (st. 3. i 4) izjednačene (zatvor od 2 do 10 godina), a dodat je i stav 5. za koji je propisana kazna zatvora od 6 meseci do 5 godina.

Iz gornjeg prikaza možemo zaključiti da je zakonodavna politika za ovo krivično delo po našem mišljenju vrlo oštra, naročito za drugi, treći i četvrti kvalifikovani oblik. Možemo staviti jedinu primedbu koju smo već pomenuli u radu da je po našem mišljenju nelogično da nošenje bez dozvole nadležnog organa legalno nabavljenog oružja sa dozvolom za držanje, bude strožije sankcionisano od nedozvoljene izrade, prodaje, nabavljanja, razmene i držanja vatrenog oružja i eksplozivnih materija. Naš predlog bi bio da zaprećena sankcija za ta dva oblika izvršenja krivičnog dela bude identična, npr. od 6 meseci do 5 godina. Ta izmena bi automatski povukla i pooštavanje zaprećene sankcije za prvi kvalifikovani oblik. Takođe, objekt radnje krivičnog dela treba upodobiti novom ZOOM (npr. uvesti kao objekt radnje krivičnog dela konvertibilno i onespobloženo oružje i sl).

Prelazeći na prikaz podataka u vezi sa kaznenom politikom sudova u Republici Srbiji ističemo da se materijali koje smo koristili odnose na krivično delo iz člana 348. KZ u periodu od 2010. do 2014. godine. Ovaj vremenski razmak smatramo dovoljno dugim da bismo mogli utvrditi određene tendencije. Kao početnu godinu posmatranja uzeli smo 2010. godinu, a kao završnu 2014. godinu. Ističemo da su svi podaci korišćeni u ovom radu podaci o kriminalitetu koje vodi Republički zavod za statistiku. U istraživanju korišćeni su podaci o kriminalitetu punoletnih optuženih i osuđenih lica dobijenih na osnovu statističkog istraživanja, ali ćemo se osvrnuti i na broj osuđenih maloletnika za ovo krivično delo.

U periodu 2010-2014 godina ukupno je podneto 4528 prijava za ovo krivično delo, od kojih je javni tužilac podneo 3939 optužbi, pri čemu je 3347 lica pravosnažno osuđeno. Možemo zaključiti da je, uzimajući u obzir efikasnost organa postupka u predmetma po drugim krivičnim delima²⁹, relativno visok procenat osuđenih lica u odnosu na broj podnetih prijava. Naime, 74% prijavljenih lica je pravosnažno osuđeno za ovo krivično delo. Po tome gledano možemo zaključiti da je efikasnost javnog tužilaštva u gonjenju učinilaca ovog krivičnog dela dobra, naročito ako uzmemo u obzir da je od ukupnog broja optuženih 87% osuđeno. Ako posmatramo rodnu zastupljenost zanimljivo je to što možemo zaključiti da je ovo skoro stoprocentno muško krivično delo. Naime, u analiziranom periodu samo 128 osoba ženskog pola je osuđeno za izvršenje ovog krivičnog dela, što je

²⁹ U jednom sprovedenom istraživanju utvrđeno je da je u periodu 2007-2014. godina u Srbiji javnom tužilaštvu podneto 26.645 prijava po kojima je pravosnažno osuđeno 12.234 lica za krivično delo nasilje u porodici iz člana 194 KZ. To znači da je bilo samo 46% osuda u odnosu na broj prijava. S. Marković, Uloga policije u otkrivanju i dokazivanju nasilja u porodici, Doktorska disertacija, Pravni fakultet BU, Beograd, 2015, str. 198.

3,8% od ukupno osuđenih. Znači, muškarci u 96,2% slučajeva čine ovu vrstu krivičnih dela što se može pripisati karakteru i psihičkim osobinama koje krasi muškog pola. Ako još na ovaj broj osuđenih dodamo i 72 maloletnih lica dobićemo broj od 3419 pravnosnažno osuđenih. Zanimljivo je i to da je osuđeno 37 mlađih maloletnika i 35 starijih maloletnika, pri čemu su va maloletno osuđena lica muškog pola. Na osnovu navedenog možemo reći da ovo krivično delo najčešće čine punoletne osobe muškog pola.

Takođe, možemo zaključiti da je sudska kaznena politika relativno blaga. Čak 1711 ili 51% od ukupnog broja osuđenih lica su oni koji su osuđeni su na uslovne osude, 1455 ili 43,5% na kazne zatvora a 146 ili 4,4% na novčane kazne. Ako dodamo i to da je od ukupnog broja čak 77% kazni zatvora do jedne godine (180 do tri meseca, 546 od tri do 6 meseci, 391 od šest meseci do godinu dana), možemo reći da je veliki raskorak između zakonodavne i sudke kaznene politike. Samo 11% od ukupnog broja osuda su osude na kaznu zatvora preko 1 godine (162 od jedne do dve godine, 113 od dve do tri godine, 54 od tri do pet godina i 18 od pet do deset godina). Mišljenja smo da postizanje svrhe generalna prevencije, što je cilj kaznene politike, zbog ovakve sudske kaznene politike ne može imati uspeha u sprečavanju vršenja ovog krivičnog dela.

ZAKLJUČAK

Ministarstvo pravde, kao ovlašćeni predlagač ispred Vlade Srbije, trenutno radi na pripremi zakona kojim će se izmeniti i dopuniti KZ. Jedan od ciljeva novog zakona je usaglašavanje određenih krivičnih dela sa odredbama već donetih zakona (npr. sa ZOOM treba usaglasiti krivično delo 348. KZ), ali cilj je i pooštavanje zakonodavne kaznene politike. Trenutni nacrt zakona predviđa pooštavanje sankcija za osnovni oblik ovog krivičnog dela ali i za tri od četiri kvalifikovana oblika. Pri tome drugi i treći kvalifikovani oblik bi trebali zbog pomeranja gornje granice zaprećene kazne zatvora na 12 godina da pređu u nadležnost Višeg suda. Treba imati u vidu da je u periodu 2010-2012 godina (više od tri godine) treći kvalifikovani oblik ovog krivičnog dela već bio u nadležnosti Višeg suda i da su promenom zakona svi nezavršeni sudski predmeti promenili nadležnost pri čemu su suđenja počela od početka. Postavlja se pitanje šta se desilo u poslednjih nekoliko godina u ovoj oblasti. Zašto predlagač zakona posle obrazlaganja Narodnoj skupštini razloga zbog kojih treba ublažiti zakonodavnu kaznenu politiku za ovaj oblik krivičnog dela, treba da obrazlaže zbog čega zaprećenu kaznu treba vratiti na prethodno stanje. Svedoci smo česte promena odredbi zakona, i česte promene kaznene politike. Pri tome sudovi na to gotovo da ne reaguju i dalje izriču najblaže moguće sankcije. To je trenutna realnost Srbije. Izvršna i zakonodavna vlast nemaju rešenje na koji način uticati na treću granu vlasti - sudsku,

da pooštri kaznenu politiku. Ranije promene KZ, pa i u oblasti opšteg dela kada je uvedena zabrana ublažavanja kazne za pojedina krivična dela, nisu dale rezultate. Uslovna osuda je slika srpskog pravosuđa, a odbačaj krivične prijave za krivična dela gde je zaprećena kazna do 5 godina primenom oportuniteta je postala realnost javnog tužilaštva.

SAŠA MARKOVIĆ, Ph.D.,
Professor, Research Associate,
Institute for Criminological and
Sociological Studies, Belgrade

CRIMINAL OFFENCE OF UNLAWFUL MANUFACTURE, POSSESSION,
CARRYING, AND SALE OF WEAPONS AND EXPLOSIVES
Criminalistic and criminal law analysis of the

Summary

Unlawful possession and trade of weapons is always a topical issue, in terms of institutional and legal capacities of a state, as well as a matter of prestige in criminal circles. Additional problem is the fact that a vast amount of weapons, after armed conflicts –and there has been a lot of them throughout the history of Serbian nation – has remained in the possession of the citizens. Such weapons – most often legally obtained from the state authorities – have moved to illegal possession since the state did not have any records on them. Illegally possessed weapons, more frequently than those legally possessed, become means of execution of most serious criminal offences, as well as the object of *actus reus*. The reason is obvious – it is difficult to trace them. In order to decrease the amount of such weapons in possession of the citizens, the state applies a range of measures. When it comes to regulating legal matter on unlawful possession of weapons, *prima ratio* is the Law on Weapons and Ammunition. Legal amnesty is one of the ways of legalization of weapons, when based on the Article 46 of this Law, the Minister of Interior declares a weapon and ammunition amnesty. However, in some cases it is necessary to react by applying criminal law provisions. The Article 348 of the Criminal Code provides for the criminal offence *Unlawful Manufacture, Possession, Carrying, and Sale of Weapons and Explosives*. In this paper, the authors have dealt with the criminalistic and criminal law analysis of this criminal offence, by considering its theoretical and practical aspects. In addition, the authors have analysed the penal policy as well, both legislative and judiciary, for the period 2010–2014.

SADRŽAJ – TABLE OF CONTENTS

Pravda i pravo

Justice and Law

La Justice et le Droit

PRAVO I DRUŠTVENI IMPERATIVI – I tom

LAW AND SOCIAL IMPERATIVES – Vol. I

OSNOVNI REFERAT

GENERAL REPORT

Slobodan Perović

Prirodno pravo i društveni imperativi

Natural Law and Social Imperatives

7

Prva katedra

First Department

PRAVO NA ŽIVOT

RIGHT TO LIFE

1. Život

Life

Đorđe Đorđević

Krivičnopravna zaštita života i zdravlja ljudi od upotrebe štetnih
proizvoda

The criminal law protection of human life and health from

harmfull products

127

Jovan Ćirić

Pokušaj ubistva

Attempt of murder

141

773

Nataša Delić

- Neke dileme u vezi subjektivnih obeležja bića krivičnog dela
trgovine ljudima
Certain dilemmas about subjective characteristics of crime
of human trafficking 157

Dragan Jovašević

- Ubistvo u krivičnom pravu baltičkih država
Murder in the criminal law of the baltic states 175

Željko Nikač

- Novi Zakon o policiji u svetlu zaštite prava na život i drugih
vrednosti
New Law on Police in the light of protection of the right to life
and other values 189

Sladana Jovanović

- Viktimizacija žena ubistvom i pravni odgovori
Homicidal victimization of women and legal responses 205

Ivana Bodrožić

- Krivično delo terorizma i njegova obeležja
The crime of terrorism and its characteristics 215

Ivana Marković

- Eutanazija u nemačkom i srpskom krivičnom pravu
Euthanasie im deutschen und serbischen strafrecht 235

Saša Marković

- Krivično delo nedozvoljene proizvodnje, držanja, nošenja
i prometa oružja i eksplozivnih materija
Criminal offence of unlawful manufacture, possession, carrying,
and sale of weapons and explosives 251

Vanda Božić

- Suzbijanje seksualne eksploatacije kao vodećeg oblika trgovanja
ljudima u funkciji zaštite prava na život i temeljnih ljudskih prava
Combating sexual exploitation as the leading form of trafficking
in persons in the function of protection of the right to life
and fundamental human rights 267

Nataša Tomić-Petrović

Rizici i zaštita prava na život u saobraćaju Risks and protection of the right to life in traffic	289
--	-----

2. Zdravlje

Health

Hajrija Mujović-Zornić

Odgovornost za štetu od vakcina Liability for damage from vaccines	303
---	-----

Marta Sjeničić

Dragan Miljuš

Marko Milenković

Nacionalni pravni okvir kojim se uređuje oblast zaštite stanovništva od zaraznih bolesti Analysis of the national legal regulation related to protection of population from communicable diseases	321
--	-----

Blanka Ivančić-Kačer

Neki stvarnopravni i obveznopravni aspekti printanja ljudskih organa kao fenomena novog doba Some proprietary and obligatory legal aspects of printing human organs as a phenomenon of new age	339
---	-----

Dunja Šantrić,

Jelena Šantrić

Pravna regulativa eutanazije i Prednacrt Građanskog zakonika Republike Srbije Legal regulation of euthanasia and Preliminary draft of Civil code of Republic of Serbia	353
---	-----

Ivana Stojanović

Pretpostavljena odgovornost lekara i tzv. defanzivna medicina The presumed responsibility of a physician and the so-called defensive medicine	367
---	-----

Dušanka Milošević

- Buka u životnoj sredini savremenog sveta i aktuelne potrebe
za efikasniju zaštitu
The noise in the environment of the modern world. 375

Ljubomir Kecman

- Bolji dani za transplantaciju organa kod nas 381

Vanja Serjević

- Zaštita prava na život i zdravlje u kontekstu garantovane zaštite
prava stranih investitora
Protection of human life and health in the context of guaranteed
rights of investment protection 385

Mihajlo Rabrenović,

Sanja Stošić,

Milorad Stamenović

- Značaj strategijskog upravljanja za klinička ispitivanja 401

3. Ekologija

Ecology

Gordana Petković

Slobodan Prošić

- Odnos globalizacije i zelene ekonomije
Relationship between globalization and green economy 411

Dragoljub Todić

Ivan Dujić

- Međunarodno-pravni i institucionalni okvir saradnje država
Jugoistočne Evrope u oblasti klimatskih promena i upravljanja
vodnim resursima
International legal and institutional cooperation framework
of the Southeast Europe in the field of climate change and water
resources management 427

Dragan Bataveljić,

Mitar Lutovac

- Pravni i ekološki aspekti NATO agresije na SR Jugoslaviju
1999. godine
Legal and ecological aspects of NATO aggression on FR Yugoslavia
in 1999 443

Mihajlo Vučić

- Pojam međunarodnog vodotoka i problemi njegovog pravnog
definisanja
Problems with the definition of the international watercourse 457

*Tatjana Bugarski,
Milana Pisarić*

- Ilegalna eksploatacija šuma
Illegal exploitaitaion of forest 471

*Mario Lukinović,
Svetislav Milovanović*

- Pregled prava zaštite životne sredine u Srbiji
An overview of the Environmental Protection in Serbia 485

Jelena Šogorov-Vučković

- Princip uzročnosti u pravu životne sredine
The principle of causality in environmental law 495

Dragiša Gajić

- Zaštita biodiverziteta u međunarodnim konvencijama
Biodiversity protection in international conventions 505

Monika Milošević

- Na putu ka Pariskom sporazumu o klimatskim promenama
On the road to Paris Agreement on Climate Change 513

4. Sport

Sport

*Edita Kastratović,
Olja Arsenijević,
Milan Dragić*

- Razvoj fizičke kulture kao društveni imperativ u sistemu
vrednosne orijentacije mladih u Republici Srbiji
Development of physical culture as social imperative in the value
orientation of youth in Serbia 527

Hrvoje Kačer

- Pravna kvalifikacija suspenzije ruskih sportaša sa olimpijskih i paraolimpijskih igara 2016.
Legal qualification of suspension of Russian athletes at the Olympic and Paralympic games 2016. 537

*Nenad Đurđević,
Božidar Otašević*

- Redarska služba na sportskim priredbama
Stewarding at sporting events 549

*Zoran Mašić,
Nina Đukanović,
Žarko Kostovski*

- Zakonska regulativa i organizacija paraolimpijskog sporta u Srbiji
Legislation and organization of Paralympic sport in Serbia 565

Dejan Šuput

- Novi Zakon o sportu
New Law on Sport 575

Miloš Galantić

- Globalne sportske organizacije
Global sports organizations 591

Druga katedra

Second Department

PRAVO NA SLOBODU

RIGHT TO FREEDOM

1. Krivično-pravna i procesna zaštita ličnosti

Criminal-law and procedural protection of personality

Milan Škulić

- Krivičnoprocesna tradicija kao vid kulturnog i pravnog identiteta
The tradition of criminal proceedings as a form of cultural and legal identity 611

Dragana Kolarić

- Dinamična faza krivičnog zakonodavstva Republike Srbije
The dynamic stage of the criminal legislation of the Republic of Serbia 641

Vanja Bajović

- Suđenje u odsustvu i ponavljanje postupka licu osuđenom
u odsustvu
Trial *in absentia* and repetition of the criminal proceedings
for the person convicted *in absentia* 669

Velimir Rakočević

- Elektronski nadzor i ograničenje lične slobode okrivljenog
u krivičnom postupku
Electronic surveillance and restriction of personal freedom
of the accused in the criminal proceedings 685

*Branislav Simonović,
Zoran Đurđević,
Snežana Soković*

- Test integriteta kao mera suzbijanja korupcije u policiji
Test of integrity a measure of combating police corruption 699

*Aleksandar Bošković,
Nenad Radović*

- Saslušanja i zadržavanja osumnjičenog u krivičnom procesnom
zakonodavstvu Srbije
Interrogation and detention of a suspect in Serbian criminal
procedural legislation 713

*Miodrag Simović,
Marina Simović,
Vladimir Simović*

- Izjašnjenje optuženog o zahtjevu za izdavanje kaznenog naloga
u krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini
Statement of the accused person about request for issuance
of penal order in criminal procedure in Bosnia and Herzegovina . 729

Slaviša Vuković

- Položaj imigrantskih zajednica u kontekstu terorističke pretnje
Position of immigrant communities in the context of terrorism
threat 749

Vladimir Veković

- Reforma krivičnog postupka prema maloletnicima
Reform of criminal proceedings against juveniles 761